

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: esütörtökön és vasárnap.

Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489 sz. — Helyközi telefon 15. sz. Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDÓSNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

A fegyverszünet értelme.

Irtta: *Kossuth Ferenc.*

Az osztrák kormány kilátásba helyezte, hogy karácson táján előveszik majd a bécsi birodalmi gyűlésen is a véderöreform tárgyalását.

Erre az ujnemű karácsoni ajándékra való kilátást azonban ott sok mindenféle dolog megzavarhatja még. A többek közt a kutyakorbács suhogása is, amely ujnemű parlamenti érvelésnek érvényt szerzett az osztrák képviselőház mult pénteki ülésén egy Málík nevezetű képviselő, aki bebizonyította, hogy a fenyegetés előtt nem málík el.

Egészen világosan áll előttünk az a tény, hogy az osztrák kormány még csak nem is említette meg a véderöreformot, mielőtt híret nem vette a magyar parlamentben létrejött fegyverszünetnek.

Az osztrákok e fegyverszünet értelmét egészen félremagyarazzák. Azt hiszik, hogy ezzel már a véderöreform sorsa eldőlt Magyarországon. Pedig ebben alaposan tévednek. Mert a fegyverszünetnek nem ez az értelme nálunk.

Mielőtt e nagyfotosságú tény valódi értelmére rámutatnék, meg akarok állapítani egy tanulságot, melyet a magyar kormány és pártja vonhatnának le az osztrákok magatartásából.

Ott nem akarták a birodalmi gyűlést kitenni annak, hogy esetleg megszavazzon egy véderöreformot, amely Magyarországon nem lenne keresztülvihető.

Ők nem akarták kitenni a maguk képviselőházát annak, hogy esetleg módosítani kelljen a már megszavazott reform egyik vagy másik részét azért, hogy esetleg összhangba hozassék azzal, ami Magyarországon keresztülvihetőnek bizonyult.

Ők fel akarták tartani parlamentjüknek szüz tekintélyét velünk szemben, melyet meg kell óvniok, nehogy csorba essék azon a legendán, hogy amit ők kimondanak, amit ők akarnak, az nem sérthetetlen és szent.

Ebben a felfogásban, úgy látszik, távolról sem osztozik a magyar kormány. Ma még senki sem tudja bizonyosan azt sem, hogy tényleg fog-e tárgyalatni karácsonra Bécsben a véderö. Senki sem tudja, hogy a szociáldemokraták nem fognak-e pandemoniumot rögtönözni a birodalmi gyűlésen a nagy terhek miatt, amelyeket, hir szerint (és méltán) sokallanak. Ma még teljesen a sötétben van mindenki arra nézve, hogy mikor és milyen alakban megy majd keresztül (ha megy) a reform Bécsben, de azt nem bánja sem a magyar kormány, sem a képviselőház többsége, hogy ezzel is esetleg úgy járjon, mint annak idején a Bánffy-Badeni

kereskedelmi szerződéssel jártunk, melyet a magyar képviselőház megszavazott, a szerződés pedig Budapest és Bécs közt elpárologt, a birodalmi gyűlés elé sohasem került és ott állt a magyar képviselőház hosszú orral, szégyenszemre, tehetetlenül.

Ami a létrejött fegyverszünetet illeti, ezt jó lesz a bécsieknek félre nem érteniök.

Magyarországnak van egy törvénye, mely az állami költségvetés letárgyalásának határidejét állapítja meg.

E törvényt sokszor megszegték, de magát e tényt senki sem helyeselte soha ebben az országban.

Sokszor volt a költségvetés terén törvényen kívüli állapot, de mindannyiszor érzékenyen érezte is az ország ennek kárát.

Az ellenzék, melyet feltétlenül hazafias szándék vezet, e kárt most ki akarta kerülni és avégből, hogy ez lehetővé váljék, mindent megtett.

Ezért történt, hogy amikor erős összeütközés volt a kormány s az ellenzék közt, ez utóbbi önként lemondott arról, hogy a mindenkor ellenzék legkényelmesebb fegyverét, melynek használata a világ minden parlamentjében szokásos, maga is felhasználja küzdelmének előnyére.

Bécsben láthatták, hogy a magyar kormány egyideig ellentállt annak, hogy a költségvetés tárgyalassék; hogy makacsul ragaszkodott a teljességgel nem sürgős véderöreform sürgős erőszakolásához; de felülkerekedett a helyes felfogás s a véderöreform tárgyalását hetenkinti két napra szorították.

Meglehet, hogy a költségvetés tárgyalása alatt a kedélyek lecsillapodnak és a kormány is belátja, hogy tanácsos lesz megkísérteni azt, hogy a megkötött fegyverszünet után következék az állandó béke.

Nagyjában ismeretesek azok az alapok, amelyekben ezt létrehozni lehetséges és talán mértékadó helyen arra a meggyőződésre jutnak, hogy az élet mindennapi, sőt minden percnyi szükségéhez annak, aki élni akar, alkalmazkodnia kell. Az élet nem áll másból, mint folytonos megalkuvásból. Életünk minden percében megalkuszunk valamivel. Aki ridegen akar: török vagy szakad, — az könnyen eltörheti vagy elszakíthatja azt, amit akar. Ha mértékadó helyen nem a rideg non possumus álláspontjára helyezkedtek volna a nemzettel szemben, már régen lett volna véderöreform, — mert senki sem tagadja elvileg ennek szükségét és nem kellett volna a hadseregnek sorvadoznia, ami senkinek sem érdeke.

De abból a vagylagosságból nehéz kibontakozni, hogy vagy szükséges a véderöreform s akkor azért érdemes egy hűséges nemzetnek a fennálló törvényeken nyugvó kívánságait kielégíteni azért, hogy ennek fejében a nemzet

vállalja a növekvő óriási terheket, vagy pedig nem szükséges a reform, akkor meg a nemzet szükségtelen dolgokkal ne terheltesék, mert nagyon is sok olyanra költheti el a nemzet úgy sem tulságosan sok pénzét, ami számára elsőrangú szükségét képez.

Igenis, a fegyverszünet a békéhez vezethet s erre megvan a jó szándék; de az az ösvény, amelyen járni lehet, a rideg non possumus terén nem található meg.

A székelység nevelése.

A „Székely-Udvarhely“ ez évi nov. 2 án megjelent 86-ik számának „Hirek“ című rovatában a fennebbi cím alatt jóleső érzéssel olvastam, hogy földmivelési kormányunk „a gazdakörök és más szervezetekben“ a falusi gazdák számára „gazdasági, egészségügyi, és más felvilágosító előadásokat“ rendezett s ezeknek „28000 résztvevője volt“.

Aki gyakrabban érintkezik a falusi emberekkel és figyelemmel kíséri, tanulmányozza azoknak életviszonyait mulhatatlanul föl kellett ismernie, hogy ott, a hol, az iskolából kikerült ifjak tovább képzésére némi gondot fordított valaki, s a hol olvasóköri, gazdakörök található értelmes és ügybuzgó vezetők mellett, rohamos haladás észlelhető. De ugyancsak az is észlelhető, hogy a hol ezen tényezők hiányzanak: züllés, az erkölcsök rohamos olvadulása látszik.

„Ront vagy javít, de nem henyél“, irtta a költő. Rontja a népet a sok korcsma. A vasárnapi italmérés szabadon hagyása. Javítja az ifjak tovább képzése és az említett előadások rendezése úgy anyagi, mint erkölcsi téren.

Megdöbbenve olvastam közelebről egy hirlapi híreskéből, hogy miniszterelnökünk mint belügyminiszter föllebbezés alapján föloldott egy korcsmárost a vármegye illetékes hatósága által ráért büntetés alól, amiért a tilalom ellenére vasárnap is nyitva tartotta korcsmáját.

Mit célozt az a megyei hatóság a vasárnapi italmérések betiltása által? Nemde azt, a mit a földmivelési miniszter? Gondoskodni a nép anyagi és erkölcsi állapotáról. És mit a belügyminiszter? Gondoskodni egy falusi korcsmárosnak bevételi többletéről a népnek anyagi és erkölcsi romlásával is.

A marosvásárhelyi „Székely Ellenzék“ f. évi nov. 3-án megjelent számában „Veszélyes tünetek“ cím alatt fel volt mutatva, hogy minő eredményre vezet a sok korcsma és a vasárnapi italmérés. Most még azzal bővíthetem az említett cikket, hogy a duhaj legények a vizsgálatra kiszállott csedörhadnagyot is megtámadták s midőn fölismerték:

— „Bocsánat hadnagy ur! azt hiltük finánc“ — így védekeztek.

Tehát úgy az idegeneknek, mint a pénzügyörségnek életveszélyes naplemente után a község utcáján végig menni, a mikor pedig a vasuti vonat esti 8 és 9 óra között érkezik az állomásra. Onnan pedig nem lehet a község fölött átörpülni, kinek épen az esti vonnattal kellett megérkeznie, kocsik nem létében gyalog kell végig sétálnia Szováta hossza utcáján.

Szovátán felnöttek tovább képzése. a földművelésügyi miniszter intézkedése folytán egészségügyi, jogi gazdasági s más hasonló ügyi fölolvasások, előadások ismeretlen fogalom. Annál látogatottabbak a koresmák.

Miklós Ödön gazdasági egyleti elnök közreműködése folytán Borsodmegye közsé-geiben éveken át gazdasági téli előadásokat tartottunk.

Minden előadónak egyet egyet le is kellett hogy írjunk, s azt a gazdasági egylet 1000—1000 példányban kinyomatta. A füzeteket ingyen osztogattuk ki az előadáson résztvevő falusi gazdáknak. (A földművelésügyi miniszter segélyezte ez ügyben a vármegyei gazdasági egyesületet.)

Jól emlékszem, hogy egy Tisza menti községben a terület okszerű kihasználásáról beszélvén a gazdaközönségnek, két év utóva fölkeresett Miskolcra egy bőgatyás falusi gazda onnan.

— „Eljöttem — úgy mond — megköszönni az urnak a tavaly előtti utasításait. A tiszai ártérben egy nagyobb darab földemet eddig semmire sem használhattam. Az előadásokon hallott utasítás szerint, beültem kosárfűzzel. Az onodi kosárfonótanfolyánon a fiam résztvevett. Megtanulta a kosár- és székérkas fonását. Az idén már saját termelésű vesszőinkből fonhatunk. Ez munkát ad nekünk s nem tlenkedünk, heverünk télen át; a kasokat nem kell pénzen venni, sőt mi adunk már el. Az addig használhatatlan földem többet jövedelmez, mint egy akkora darab buzával bevetett terület, „pedig jó termők a földjeink“.

Ez a nyilatkozat még jobban esett nekem, mint az egyleti elnök által kiutalt előadásokénti 10 frt és egy-egy füzet megírásért a 20 frt; jölehet ez is jó mellékjövedelem volt.

Tapasztaltam, hogy földművelő népünk, ha alkalma van rá, szívesen tanul, s a mit tanult, azt érvényesíti is.

Örömmel értesültem a napokban arról, hogy Péter Bálint Zoltán róm. kath. tanító és Bakó Dániel állami iskolai igazgató-tanító az iskolából kikerült ifjakat télen át összegyűjtik, oktatják, előadásokat tartanak nekik. Vaj a minél több tanító utánozná e szép példát!

A tudásvágya meg van falusi népünkben, csak emberek kelljenek, a kik helyesen vezessék s a mindennapi életben szükséges ismereteket velük közöljék.

Igy haladhat előre anyagilag, szellemileg és erkölcsileg székely népünk.

(G. S.)

Régi levelekből.

XVI.

A Teleki Mihály buzgó közreműködése folytán Lipót császár szövetkezett Apaffy Mihály erdélyi fejedelemmel a törökök ellen és Erdély fölötti uralmát már biztosítva érezte. 1692. december 3-án értesíti az erdélyi rendeket, hogy kiküldötte a mai napon kelt rendelettel Erdélybe fog menni, hogy a gondnokság alatt lévő Rákóczy-féle birtokok, ugyszintén az erdélyi fiscalis birtokok értékét és jövedelmeit megállapítsa, s a végből a kiküldöttnek napi díjaiban 1000 rajnai forint utaltatván ki a szepesi bánya jövedelmekből, ha ezen fölül a királyi szolgálatban hasonlóan Erdélyben is szükséges a birtok szükségleteihez járulni, azt szolgáltatassák ki a fiscus jövedelmeiből.

Várady László a magyarországi királyi kinestári jövedelmek fő preceptora az 1642. december 3-án kezéhez küldött királyi megbízó levélben azon utasítást is kapta, hogy Hucher Conrad János császári biztossal, ki a katonaság részére bizonyos helyekre összegyűjtendő gabona beszerzésben működik Erdélyben már huzamosabb idő óta, tegye

magát érintkezésbe és akadályozzák meg azon erdélyieket, a kik Lengyelországban a gabonának köblét két forinton összevásárolván, mint irigyek és toladók még akadályozzák, hogy olcsóbb áron vásárolhassanak ott gabonát (a katonaság részére). Együttal tegyen jelentést az erdélyi fiscalis birtokok évi jövedelméről.

1693. március havában teszi meg jelentését Várady László. A jelentés több ivre terjed, részletes, s a végén az derül ki, hogy az összes most meglévő fiscalis birtokok évi jövedelme 26964 frt 40 kr, mely 6 százalékos kamatnak véve, az összes birtokok értéke 449406 frt 66 kétharmad krra tehető.

Főlemlíti a jelentés, hogy az 1650. évi összeírás óta az erdélyi fejedelmek nagyon sokat adományoztak pl. Gyulafehérvárhoz ma csak 36 birtok tartozik a 46-ból, Kővárhoz 67 a 93-ból; Dévához 25 az 52-ből, egy részből és egy praediumból; Zalatnához 2 possessió és 2 portio a 44 possessióból; Görgényhez 15 birtok 22-ből; Szamosújvárhoz 54 a 60-ból és 5 portióból.

A többi várak, mint Gyula, az erdélyi püspöké; Kolozsmonostor, Huszt, Fogaras minden hozzájuk tartozó birtokkal együtt teljesen ellettek idegenítve és átírva. A váradi erődtményhez, nem különben Lugos és Karánsebeshez tartozó birtokok a budai vizsgálat alá tartoznak; Borosjenő a hozzátartozandókkal együtt még török iga alatt nyög.

Ugyan ezekhez számíthatók az ifju Apaffy Mihálynak apai ősi birtokai és mint választott fejedelmek birtokai is: az ebesfalvi kastély, az a makeréki nemesi kuria, Hondorf, Gálfalva, Katona, Nagyfalva, melyekből készpénzben 4000 frt az évi bevétel, a három Tököly nőver után ugyan ezen fejedelem által visszaválthatási jog mellett szerzett birtok 50 ezer tallér értékben. Ezen kívül bírja ez a fejedelem a Tököly Imre lázadó főnök fivérének, s említett nővereinek, ugyanis Eszterházy Ferenc gróf nádor és Nádasdy István gróf özvegyeinek negyedrészt birtokát a megbélyegzés után (per notam), ugyanazon Tökölynek a királyi kincstárra szállott birtokaiból a negyedrészt, nem különben a negyedet említett Tököly adománylevelének erejénél fogva.

A magas udvari kamarának folyó évi január 26-án hoztam Erdélybe küldött rendelete szerinti, a helyszínén megejtett becslést elvégezvén az említett ifju fejedelem birtokában levő állami birtokokra (bonorum fiscalium) vonatkozólag, úgy találtam, hogy apai öröklött birtokain kívül és a Tököly nőverektől szerettek mellett birtokában van Fogaras vára, mely védő eszközökkel, falakkal, árkokkal legerősebb zár Erdélyben, s a legtekintélyesebb és leggazdagabb uradalmak tartoznak hozzá az egész megyével. Régen mindig fejedelmi birtok (fiscalis) volt és a fejedelmek által használtatott mindig, öröklési jogon függetlenül minden megvétel. Ebből az uradalomból szántás és aratás idején segélyezték a más állami jószágokat (alia fiscalia bona). A fejedelem elhaltával a várat és birtokokat annak özvegye kapta, hasznát az élvezte.

Igy Apaffy Mihály fejedelem halála után is az Apaffy özvegyére szállott.

Radnót vára, Huszt vára, a balázsfalvi uradalom, Bálványosvárnya, Magyar Lapos, Boinicza, Kelemes az arany bányával együtt (az ifju Apaffy fejedelem birtokában van).

Várady László jelentésének ezen utóbbi részéből tisztán kitűnik, hogy minő tervei és szándékai voltak a császárnak.

Tudni akarta, hogy az utolsó „árnyék fejedelem“ után mire teheti kezeit a német kormány. Mekkora jövedelemre számíthat a császár, s miből jutalmazhatja a pártjára megnyert főurakat. Azt már tudta a nótázások után, hogy mit nyerhet a levert, vagy menekült honfiak birtokaiból.

A német hatalom teljes súlyával nehezített Erdélyre most a XVII-ik század végén, épen mint ennek kezdetén. Akkor Napragy Demeter az oláh eredetű kinevezett, de állást soha el nem foglalhatott erdélyi katolikus püspöknek 1602-ben fölterjesztett memorandum alapján ismerte meg a viszonyokat a császár és a hírhedt olasz születésű Basta György fogatosította a felsőbb parancsot, most Rabutin hasonló kegyetlenséggel a Várady László jelentése után.

De valamint akkor a hazafiak élére állott Boesckay István, úgy most is támadott vezérlő férfiu II-ik Rákóczy Ferencben. A kik kényszerűségből a hatalom mellett állottak, lassankint ellene kezdetek működni, mint pl. Pekry Lőrincz, kit bárói rangról gróffá emelt a császár; északnyugati Magyarországon várkapitányá, majd délen egy megye főispánjává nevezett ki, hazavágyódott és terveit ügyesen tudván titkolni, udvarhelyszéki főkirálybíró lett és javaslatot terjesztett föl 3 székely ezred fölállítására. Miért akarta ezt, kitűnt később, midőn Rabutin jelentette a császárnak, hogy Pekry titkon magát Rákóczy erdélyi pleni potentáriusának írja, feleségét fogságban hagyja, s neki nem ad engedélyt a kiutazásra. Ez a gróf Pekry Lőrinc lett Rákóczynek egyik híres generálisa. Ennek utódja a fogarasmegyei levékeny főispánnak szintén közletszélet- és szeretetben álló neje, ki társadalmi téren igyekszik segíteni férjének hivatalos teendőiben: az egyetértést megteremtteni, szilárd alapokra helyezni a megyének különböző nyelvű lakóssai között.

Gagyai Samu.

HIREK.

— **Hihetetlen hírek.**

Mondják, hogy kedves jóakaróink a jegyzők jóhiszemű felvonultatásával uabb trükkre nem pályáznak;

mondják, hogy ma-holnap a sarki hordarok testületét mesterséges okokból eltenünk felvonultatni nem fogják;

mondják, hogy mindezek a közérdek világos kárara nem történnek;

mondják, hogy más helyen is az ilyesmiket a polgárság ölbetett kézzel szemlelné;

mondják, hogy nálunk a közjavát becsületesen, áldozatkészséggel szolgáló egyneket követ nem dobálhatják;

mondják, hogy a sertésveszben elhulló állatok hullájából némely faluban a kutyák lukullusi lakomákat nem rendeznek,

mondják, hogy a szélhámos mentegé- tése nem bűnpártolás.

E hírek *valódságáért* felelősséget nem vállal a szerkesztőség.

— **A székelyudvarhelyi új plebános.** Mikes János gróf szombathelyi püspök kinevezésével a székelyudvarhelyi róm. kath. plebánosi és főesperesi állás megüresedett. Az erdélyi róm. kath. Státus igazgató-tanácsa e tekintélyes állást szombaton tartott ülésében már betöltötte; Pál István státsi előadót választván meg Mikes gróf helyébe. Pál István huszonkét évig volt a Státus nagyérdemű előadója és helyét pártatlan szorgalommal, nagy tudással töltötte be. Helyét alig fogja egyhamar pótolhatni a Státus, melynek e hó 16-iki gyűlése valószínűleg az új előadót már meg fogja választani. Bármiként is legyen a Státus választása az utódra nézve, minket ez kevésbé érdekelhet. Azt azonban a legnagyobb örömmel fogadja mindenki, hogy Pál Istvánt választotta nekünk plebánosnak. Talpig derék háromszéki tősgyökeres székely, aki gazdag élettapasztalatokkal telve, hivatva van Székelyudvarhely város katolikus közönségét úgy hitéleti, mint társadalmi téren tömör egészében maga körül csoportosítani és jó pásztorként a leg-

helyesebb úton vezetni. Mély tisztelettel, székely testvéri szeretettel üdvözöljük a derék főpapot és Isten segédelmét kérjük áldásos működésére, mely elé teljes bizalommal, hit és fajrokonni szeretettel tekintünk.

— **A város jövő évi költségvetése** előttünk fekszik. Az összes szükséglet 189,969 K 84 f, fedzet 193,384 K 70 fillér, tehát még főleg is van kitüntetve 3379 K 86 f. Így fest a mérleg a költségvetés végén. Ezzel szemben azonban a szükségletet a jelen évihez képest kereken 6484 K-val emelték fel. A pótdadó 4466 K 6 fillérrel lesz több a folyó évinél, vagyis 52 százalék van terembevéve.

— **Székely Egyesület** 1911. évi rendes közgyűlését december hó 10-én (vasárnap) déli 11 órakor tartja meg Budapesten, a László-féle gimnázium dísztermében (V. Hód-utca 19.)

— **A rendőrség figyelmébe** Mióta kettős vonatjárságunk van, azóta gyakran előfordul egy-egy panaszra okot szolgáltató hibás rendszer, mely a bérkocsik helytelen beosztásából táplálkozik. Ezelőtt, mikor a jámbor vicinális le és fel is egymagában járt, helyén volt, hogy az összes kirendelt bérkocsik várják az érkező vonatot, mert a míg a vissza-induláshoz előkészítették, addig a bérkocsik is békés és kivihették az utazni szándékozókat. Most ezt nem lehet így csinálni. Nem lehet, mert pl. a reggel érkező vonat a délutáni felhármas indulásához pontosan elő van készítve. Mikor aztán a gyakran későn érkező vonat megjön, nyomban vissza indul a másik. A bérkocsik mind az érkezőket várják és az induláshoz fel, sőt negyed órával előbb sem lehet kocsit találni. Ugy kell intézni a kocsik beosztását, hogy jusson és maradjon is.

— **Magyarország címeres Könyve** cím alatt nagy-zabasu könyvet szerkesztenek és adnak ki Komárom-, Zemplén-, Szatmár-, Borsod-, Bihar, Szolnok-Doboka- és Nyírárvamegyék levéltárosai, valamint Pálmai József családtörténetirő Marosvásárhelyt. Egy évfolyam (12 füzet) ára 50 K, amely összeg 4 egyenlő és előzetesen beküldendő 12 K 50 f részletben is fizethető. Kivételesen az első füzet külön is megrendelhető. Ennek előfizetési ára 5 K, mely a „Miskolci Agrár-Bank Reszvénytársaság“-hoz küldendő be. Eddig huszonötezer hazai címer van együtt a szerkesztők gyűjteményében. Az első füzet bevezetését Andrassy Gyula gróf írta meg és megjelenését a szerkesztő-kiadók e hónapra tervezték. A kiválóan érdekesnek ígérkező műben legelől is Magyarország nagycímere és a vármegyék címerei (mind teljes színű — kromolitografált — kiállításban. Ezek után a fő- és köznevelési családi címerek szoros ABC-sorrendben; ezek sorozatában a nemes egyházak, egyházi testületek, városok és községek címerei, mindenik a maga helyén az ABC-sorrendjében. Egy-egy füzetben 16 táblázaton 144 címer lesz. Minden hónapban egy füzet kerül kiadásra.

— **A sertésvész és egyébek.** Nem akarunk gancoskodni és mégis, a közérdek azt parancsolja, hogy szavunkat felemeljük. Reá kell mutassunk egy hibás rendszerre, amely türethetetlen. Senkit megróni, senkinek ártani nem akarunk. Boszuállás soha sem vezérelt. Az ilyesmit lelkünkben utáljuk és megvetjük azokat, kik ezt velünk szemben kérlelhételen embertelenséggel gyakorolják. Ezt azért kell itt elmondjuk, mert lépten-nyomon szomorúan tapasztaljuk, hogy az igazság mily veszélyes utitárs. De térjünk a tárgyra. Több oldalról értesültünk, hogy a folyton grasszáló sertésvész az eltitkolások miatt tart oly hosszú ideig. A bajt növeli az a rossz szokás, hogy az elhullott állatok bőrét és húsát kellő szigorú ellenőrzés nélkül kezelik. Megtörténik az is, hogy a dögtérről a kutyák visszahurcolják a községbe és így természetesen a veszélyt terjesztik, sőt állan-

dósítják. Mi nem hibáztatunk ezért senkit, de nem is dicsérhetjük ezt az állapotot. E helyett közöltük észleletünket, hogy azzal figyelmessé tegyük az arra illetékes hatóságot. Többet is mondhatnánk. Azonban — azt hisszük — már ezzel a pár sorral is erősen megmozgatjuk az illetékes köröket s iszonyu razzitát tartanak a fertőzött és fertőzésre gyanús községekben.

— **Köszönet.** Mindazon jó ismerőseink, kik boldogult édes anyám elhunytá alkalmával végtisztességtételén megjelenésükkel vagy más módon részvételüket nyilvánítani szivesek voltak, ez uton is hálás köszönetet mondok. Székelyudvarhely, 1911. nov. 14-én tisztelettel Kiss Albert „Karolina“ orsz. kórházi tiszv.

— **Olcso és szép kiadású róm. kath. imakönyvek** színes képekkel díszítve, a győri és pécsi egyházmegyei hatóság engedélyezésével, gyönyörű választékban kaphatók Betegh Pál könyv-, zenemű-, papíros-, író- és rajzszerzőtében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt. Angyal kenyér, Igazi égi manna. Mária virágos kertje, A szerelem szent szövetsége, Vezércsillag stb. A legegyszerűbbtől a legdiszesebb kötésig, minden izlésnek megfelelő imakönyvek érkeztek. Ajánljuk a főt. papság és a jóindulatu hívek figyelmébe. Alkalmi és ünnepi ajándéknak egy szép kötésű imakönyv a legkedvesebb emlék.

Irodalom.

Felhívás előfizetésre.

Husz év előtt a Hargita öléből keltek szárnyra egyszerű dalaim, s ma a szőke Szamos partjáról indítom utnak verseim harmadik kötetét. Nem annyira költészetem erejében bizakodom, midőn a közönség támogatására gondolok, hanem inkább irányba helyességében és hangja tisztaságában. Távol állok minden szélső irányzattól s a magyar földet magyar népével együtt áldom és imádom, mint édes anyját a gyermek. Költészetemmel nem döntöttem a család, vallás és hazafiság oltárait, hanem szeretnék segítő kezet nyújtani teljesebb fölépítésükre. Tudom, hogy erre a kötet csak homokszem, de olyan, mely szivemről szakadt. Darabjainak jófele részét ismeri már a közönség, a többi beszéljen magáért.

A verskötet megjelenik folyó évi december hó első napjaiban, legalább tizenkét ivnyi terjedelemmel. Kiadja az Erdélyi Irodalmi Társaság. Izléses, csinos kiállításáról Stief Jenő és Társa jóhírű könyvnyomdája gondoskodik. Ára füzessel 3 korona, finom díszkötésben 5 korona. Tíz előfizető után egy tiszteletpéldány jár. Az előfizetések szerző címére küldendők (Kolozsvár, Honvéd utcai állami elemi iskola). Kolozsvár, 1911. évi október hó 25-én. Kiváló tisztelettel: **Tarcsa-falvi Albert.**

Cseléd Ő „Naacsága“.

Hogy mikép fejlődött a mai cselédtörvény, az már ismeretes, az már magyarázatra nem szorul. Azt csak azok tudják, akik érzik eme végtelen bölcs intézmény üdvösségét.

A kegyelmes ur bizonyosan nem érzi, mert nem is érezheti, amennyiben egy olyan nagy urnál nem is lehet rossz, — kikapós cseléd.

De annál jobban érzik ezt a kisebb emberek.

Utóvégre is, miért a falra borsót hanyi, ugysem ragad az oda, punktum!

Nem erről szól az ének, mert hiában is szólana, csupán a cseléd Ő naacságáról (nagy Ő-vel kérem!) szólunk pár szót, s e pár szóval kapcsolatosan önkénytelen fölmerül e kérdés: „miből lesz a cserebogár“.

Ne tessék nevetni, sőt még mosolyogni se, mert amit mondandók vagyunk, határozottan megtörtént tények, saját meggyőződés után.

E hó 2 ik napján egy uri háznál a cseléd — ki, közben legyen mondva — azért állott el cselédnek, mivel otthon már szűfői nem tarthatták azon egyszerű fizikai oknál fogva, mert nem volt mit enniök, s ez a cseléd az elébe télt kolbászt és sertéshúst azzal utasította vissza, hogy az ő gyomra nem tűri a nehéz ételt...

Egy másik uri háznál azt mondta egy beres leánya, ki szintén effele fizikai okok miatt állt be cselédnek, — mult hó 25-én azzal érvelt, hogy ő nem szokott hozzá a cukros tésttaneműhöz és rosszul lesz tőle.

Ugyanez a cseléd a gyógyszer-tárból „Diana-krémet“ vásárolt 3 korona értékben, meg 5 korona akác illatszert, — mondván, hogy ma este szükségem van reá, „mert menni kell a kocsiistáncba“.

Nemkülönbön egy harmadik uri háznál közönséges rüpek, — otthon még puliszkát sem elegendő mennyiségben élvezett paraszt — 15 éves leány azt mondta urnőjének, hogy „én bizony nem megyek kosárral a mézsárszékbe, mert én azt szegyenlem“.

És így tovább!

Nagyon tiszteljük mi Amerikát, sok pénzt utalt át hozzánk, de sok túlműveltséget is, amit minálunk még manapság: szemtelenségnek nevezünk.

Hová jutunk?!

Ha valaha az életben egy egy kificomodott elmétől származott törvényjavaslatot elexpediáltak az idők végtelenségébe, úgy ez az ugynevezett cselédtörvény — mint szörny-szült az, amit feltétlenül a legközelebbi krematoriumba kell küldeni, de gyorsan haladók nélkül.

De hát jól van ez! Mi adjuk a művelt, amely eljárásunk úgy passzol nekünk, mint a kutya szájába a tojás. A cseléd adja a műveltet, ami szintén úgy passzol neki, mint nekünk a műveltség s ma-holnap ott leszünk, hogy a cseléd csizmáját mi fogjuk kisuvikszolni, mert nem mi a cselédnek, hanem „cseléd Ő naacsága“ fog nekünk rendelkezni, mint ahogy nem egy eset van reá.

Ha parancsolják, adatokkal szolgálunk szívesen, csak attól tartunk, hogy akik adatokat kérnének ez ügyhöz, nagyon furesán járnának.

Regi dolog, hogy a cseléd a gazdának fizetett ellensége. De nem úgy a nagy, kegyelmes uraknál, — mert annak a műveltség, de raffinirozott cselédnek is van annyi esze, hogy tudja: hol lehet arcátlankodni, — de ezt az a kegyelmes, vagy csupán méltóságos törvénygyuró ur nem vette figyelembe — nem lévén ő elboacsátva praktikus dolgokban.

Ezt a bizonyos cselédtörvénynek nevezett „izét“ a humanizmus köpenyegével akarták megvédeni az eső-ellen, de nem sikerült, mint a mi sok más nem sikerült és hatályon kívül helyezték. Ennek sorsa sem egyéb, mint a végleges bukás, a mi kell, hogy mihamarább, inkább ma mind holnap következzen!

Csikvármegye.

T. B. Mi nagyon jól tudjuk, hogy az ipsék milyen fegyverekkel munkálkodnak ellenünk. Azt is látjuk, hogy Maculay szerint: „Vérük epe s természetük ép úgy megkivánja a hazug beszédet s a becsleten tetteket, mint a dühös ebé a morgást és a harapást“. Az ilyen alakok nem tekintik azt, hogy családost emberit üldöznek és így olyan ártatlanok is hántanak, kik soha senkinek sem vétettek. A család előttük nem szent, mert ők ilyennel nem bírnak. Jó érzésű embert az ilyesmi tényleg méltán megbotránkoztatja.

M-i-i-i-t? — Papa megengedte! Hisz' valódi Jacobi-féle Antinicotin-cigaretta háj velyek fadobozban!

Vigyazzon! Csakis a „JACOBI“ jelzéssel valódi

— **Csomagoló papír.** Kapható e lap kiadóhivatalában. Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz.

Csomagolópapir kilószámra kapható
a lap kiadóhivatalában Kossuth-u
31. sz.

9561—911. sz. tkvi.

Hirdetmény.

A m. kir. igazságügyminiszter 1906 évi július 6 an 14114. sz. alatt elrendelte, hogy az oklándi kir. járás bíróság, mint telekkönyvi hatósághoz tartozó Katis falva közseg telekkönyveiben felvet mindazon ingatlanokra nevezve az 1886 19. az 1889 évi XXXVIII. és az 1891 XVI. t. c. a tényleges birtokos tulajdonjogainak bejegyzését rendelik, az 1892. XXIX. t. cikkben szabályozott eljárás és ezzel kapcsolatban a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése fogantosságtartásos.

E célból a helyszíni eljárás Katis falva községben 1912. évi január hó 2-án fog kezdődni.

1. Ennél fogva felhivatnak mindazok, akik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadolt előterjesztést kívánnak tenni hogy tkvi hatóság kiküldöttje előtt a kitűzött határrnap kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseket igazoló okiratokat mutassák fel.

2. mindazok, akik valamely ingatlanokhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekelezésére alkalmas okirataik nincsenek, hogy az áurásra az 1886. XXIX. t. c. 15-18 és az 1889. XXXVIII. t. c. 5. 6. 7. és 9. § ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó tkvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekelezésére engedélyt nyilvánítsa' mert különben jogaikat ezen az uton nem érvényesíthetik.

3. és azok javára tényleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog, vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztését kérelmezzék, illetve hogy törlesztési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellen esetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

A kir. járásbíróság mint tkvi hatóság.

Székelyudvarhely, 1911. nov. 3-án.

Gyarmathy Ferenc s. k.

kir. tv. sz. ké. bíró,

A kiadmány hitelűl.

DÓSA kir. tkvi. vezető.

Hirdetés az üzlet lelke!
Hirdetés nélkül
nincs forgalom! HIRDESSEN tehát
a Székely-Udvarhely-ben

Árverési hirdetmény.

Homorodujfalva község tulajdonát képező koresma helység a bozzátartozó mellékkeliségekkel együtt 1911. évi nov. 20-án d. e. 9 órakor Homorodujfalva község házána nyilvános árverésen bérbeadtak.

Kikialtási ár 600 K. ennek 10 százaléka bánatpénzzül leteendő.

Bérlet tartama 1912 január hó 1-től 1913 évi december 31. ig.

Árverési feltételek a Homorodujfalvi községi bironál megtekinthetők.

Homorodujfalva, 1911 okt 29.

Benedek József
k. bíró.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természettadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Külön sajáttermés és vörös borok.

Síremlékek és lépcsőkövek Székelyudvarhelyt,

Kossuth-utca 52-ik szám alatt

Imre h Márton kőfaragómester
üzletében kaphatók a legjutányosabban. Elvállal egyéb építéshoz való munkát is. Erősségért és tartósságért jótállást vállal.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnéi

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szűreti kilátásokra való tekintetből ármérséklés.

Eladó egy tiszta angol telivér fajkanca

12 éves, sötét pej, 168 cm. magas, Gróf Teleki László méneséből való. Származása (pedigrée) apja Nyertes Carignántól, anyja Szennes Cupidó után; az apamén apja Prinz Paris, anyja Magnolia. Ára 400 korona. Az eladás egyedüli oka, hogy a ló az egyedül léte nem szokja. Lovas gazdának különösen tenyésztésre igen jó tőke. Eddig csak hátsáknak használtatott. Tudakozódni lehet: **Dr Koncz János**, körjegyző, Székelyderze, Udvarhelymegye.

deléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

8888—1911 tkvi

Hirdetmény.

Székelyudvarhely község telekkönyve tagosítás és arányosítás következtében atalakított és ezzel egyidejűleg azokra az ingatlanokra nézve, amelyekre az 1886: XXIX. az 1889: XXXVIII és az 1891: XVI t. c. cikk s tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892: évi XXIX t. cikkben szabályozott eljárás a telekkönyvi bejegyzések helyesbítéskapcsolatosan fogantosságtartásos.

Ez azzal a felhívással tételik közé:

1. hogy mindazok kik az 1886: XXIX. t. c. 15 és 17 §-ai alapján ideértve §-oknak az 1889: XXXVII. t. c. 5 és 6 §-aiban és az 1891: XVI t. c. 15 § a) pontján foglalt kiegészítéseit is — valamint az 1889: XXXVIII t. c. 7 §-a és az 1891: XVI t. c. 15 § b) pontja alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják a végből törlési kereseteket hat hónap alatt vagyis 1912 évi június hó 3. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után leditott törlési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvankönyvi jogot szerzett hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, akik az 1886: XXIX t. c. 16 és 17 §-ainak esetében ideértve az alábbi §-nak az 1889: XXXVIII t. c. 5 és 6 §-aiban foglalt kiegészítéseit is — a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, irásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt vagyis 1912 évi június hó 3 napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, met ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog,

3. hogy mindazok akik a telekkönyv atalakítása tárgyában tett intézkedések által nem külömben azok, akik az 1. és 2. pontban körülrít eseteken kívül az 1892: XXIX t. c. szerinti eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvankönyvi jogaikat bármily irányban sértve vélik — ideértve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889: XXXVIII t. c. 16 §-a alapján történt bejegy-

zését sérelmesnek találják — e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt vagyis 1912 évi június hó 3 napjáig bezárólag nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után az atalakítaskor közbejött érvényesítésből származó bármilyen igényeket jó hiszemű 3-ik szem. irányában többé nem érvényesíthetik, az említett bejegyzéseket pedig csak a törvény rendes utján és csak időközben nyilvankönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak serelme nélkül tamadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azokat a feleket akik a hitelesítő bizottságnak eredeti okiratokat adtak at, hogy amennyibe azokhoz egyszersmind egyszerű másolatokat is csatoltak vagy ilyeneket pótlólag benyujtanak az eredetieket a telekkönyvi hatóságuál atvehetik

Kelt Székelyudvarhely 1911. évi november hó 10 napján a kir. törvényszék mint tkvi hatóság.

GYARMATHY FERENC s. k. törvényszéki bíró.

kiadmány hitelűl:

DÓSA kir. telekkönyvvezető.

Szám 8089 - 1911. tkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhirre teszi, miszerint Balázs Dénes székelyudvarhelyi lakos végrehajtónak, Pál József székelyudvarhelyi lakos végrehajtást szenvedő elleni 150 K tőkekövetelés iránti végrehajtási ügyében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék területén levő és a székelyudvarhely 42. sz. tkvben A + 157, 158

ingatlan 1/2 része 811 K kikiáltási árban a Zalogkölcönintézet 130 K járulékaiból álló követeléseik kielégítése végett ennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és a fentebb megjelölt ingatlanok az 1911. évi dec. hó 1-ik napján d. e. 9 órájkor a tkvi hatóság árverező szobájában megtartandó nyilvános árverésen el fognak adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár tíz százalékát készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezébe letenni. Miről összes érdekelték értesítettek. A kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság Székelyudvarhelyen, 1911 dec. 2-én.

A királyi törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.

Gyarmathy Ferenc s. k.
kir. tv. sz. ké. bíró.

A kiadmány hitelűl:

DÓSA tkvi. vezető.

Arany, Ezüst, Vas, Bronz, Porcellán és **Régiségeket** megbizatsból azonnal megvásárol, esetleg értékel vagy utasítást ad.

Hagyatéki árveréseken mint vevő résztvesz. Arany, brilliáns ékszereket, ezüst tárgyakat (tört állapotban is) bármilyen összegre vásárol

Dietrich Gyula ötvösmester.
Kolozsvárt.

Levélbeni megkeresésre azonnal válaszol

Sürgőnycim: **Dietrich**
ékszerész Kolozsvár.

Védjegy: „Horgony“.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

pótléka

egy régióának bizonyult háziszser, mely már sok évtől a legjobb bedörzsölésnek bizonyult köszvényénél, oszónál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjegygyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K1.40 és K2.— és úgyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

D. Richter gyógyszerertára az „Arany oroszlánhoz“, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint **gyászjelentések**

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál

villamos územre berendezett könyvnyomtató és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca sz. 31. alatt.

Betegh Pál villamotoros könyvnyomtató-intézetéből Székelyudvarhelyt